

April 2020

Evaluatie van de KNAW

Eindrapport

Click to add names of project team members

April 2020

Evaluatie van de KNAW

Eindrapport

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	1
Samenvatting	3
1 Inleiding	4
2 Ontwikkelingen in de samenleving	6
2.1 Algemene ontwikkelingen	6
2.2 Ontwikkelingen in wetenschap en kunsten	7
3 Grondslag en missie van de KNAW	8
4 Functies en taken van de KNAW	10
4.1 Forumfunctie	10
4.2 Publieksfunctie	10
4.3 Adviesfunctie	10
4.4 Vereisten voor de forum-, publieks- en adviesfuncties	11
4.5 Wetenschappelijke instituten met nationale meerwaarde voor de wetenschap	12
4.6 Thuishaven voor andere Akademies	13
4.7 Ondersteuning van organisaties die wetenschappelijke prijzen verlenen	13
4.8 Onderhouden van betrekkingen met internationale organisaties	14
4.9 Vereisten voor de functies en taken van de KNAW	14
5 Afgrenzing van de KNAW in het Nederlandse bestel	15
5.1 Afgrenzing van andere organisaties in het kennislandschap	15
5.2 Relatie van de KNAW met beleidsdepartementen van de overheid	16
6 De KNAW als thuishaven voor andere Akademies	18
6.1 De Jonge Akademie	18
6.2 De Akademie van Kunsten	18
7 Bestuur en organisatie	20
7.1 Organisatiecultuur	20
7.2 Wijzigingen in het bestuursmodel	20
7.3 Rol van domeinvoorzitters	20
7.4 Omvang van het ledenbestand	21
8 Overwegingen en aanbevelingen	22
9 Verantwoording en werkwijze van de evaluatiecommissie	25
9.1 Opdracht van de minister van OCW	25
9.2 Werkwijze van de commissie	25
Appendix A. Korte cv's van de commissieleden	27
Appendix B. Terms of Reference	29

Appendix C. Overzicht van de geraadpleegde documentatie _____	32
A.1. Documenten van de KNAW _____	32
A.2. Documenten van De Jonge Akademie _____	32
A.3. Documenten van de Akademie van Kunsten _____	33
A.4. Externe onderzoeken en rapporten _____	33
A.5. Beleidsdocumenten en wetgeving _____	33
A.6. Literatuur _____	33
Appendix D. Lijst van personen waarmee gesproken is _____	34
Appendix E. Beantwoording van de evaluatievragen _____	36

Tabellen

Tabel 1	Overzicht van personen waarmee gesproken is voor deze evaluatie _____	34
Tabel 2	Overzicht van de te beantwoorden evaluatievragen _____	36

Lijst van afkortingen

AcTI	De Netherlands Academy of Technology and Innovation
ALLEA	All European Academies
AvK	Akademie van Kunsten
AWTI	Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
CV	Curriculum vitae
DANS	Data Archiving and Networked Services (Instituut)
Domein GMRW	Domein Gedrags-, Maatschappij- en Rechtswetenschappen
Domein GW	Domein Geesteswetenschappen
Domein MMBG	Domein Medische, Medisch-Biologische en Gezondheidswetenschappen
Domein NTW	Domein Natuur- en Technische Wetenschappen
DJA	De Jonge Akademie
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule
HUYGENS ING	Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis
IISG	Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
KITLV	Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Ministerie van AZ	Ministerie van Algemene Zaken
Ministerie van EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
NIAS	Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences
NIDI	Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
NIOD	Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies
NIOO	Nederlands Instituut voor Ecologie (Oecologisch Onderzoek)
NWA	Nationale Wetenschapsagenda
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
ToR	Terms of Reference
VH	Vereniging Hogescholen

VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
VU	Vrije Universiteit
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Samenvatting

De evaluatiecommissie heeft met veel genoegen haar opdracht vervuld om de KNAW te evalueren. Het genoegen is in de eerste plaats gebaseerd op de wijze waarop de KNAW deze evaluatie heeft voorbereid, grondig en serieus. In de tweede plaats is uit alle gesprekken gebleken hoezeer de KNAW binnen het Nederlandse en internationale wetenschapsveld wordt gewaardeerd. De commissie is onder de indruk van de open cultuur binnen de KNAW, waardoor kritisch gekeken wordt naar het eigen functioneren, met een open oog voor veranderingen in de samenleving en het wetenschapsbedrijf. De KNAW weet zich goed aan te passen aan de dynamiek in het veld en speelt ook een gewaardeerde rol in het bijeenbrengen van partners. De inzet voor de wetenschap is groot en bestuur, directie, onderzoekers, leden en staf dragen het belang van 'goede wetenschap' met nadruk uit.

Tegelijkertijd heeft de commissie ook geconstateerd dat verbeteringen mogelijk zijn. De belangrijkste aanbevelingen worden hier opgesomd. Alle aanbevelingen staan vermeld in hoofdstuk 8.

- De overheid wordt nadrukkelijk gewezen op het gevaar van onderbenutting van de KNAW en van de expertise die binnen de KNAW aanwezig is. De commissie adviseert daarom een nieuwe, meerjarige financiële afspraak te maken met de KNAW. De permanente uitkering van loon- en prijscompensaties dient daarin opgenomen te zijn.
- Van de KNAW wordt gevraagd om helderder en actiever te zijn in het exposeren van het enorme talent en de expertise die de Akademie herbergt! Dat geldt ook voor een aantal instituten dat zich extern krachtiger kan manifesteren.
- De KNAW wordt opgeroepen veel aandacht te besteden aan het selectieproces van nieuwe leden: de kwaliteit en integriteit van de leden bepaalt immers de kracht van de KNAW.
- Wees uitermate kritisch op de onafhankelijkheid: door de nadruk te zeer te leggen op het 'verbinden' kunnen de primaire taken van het 'hoeden en duiden van de wetenschap en de kunsten' in gevaar komen.
- Richt de aandacht voornamelijk op wetenschappelijke, op de lange termijn gerichte vragen en wees kritisch op adviesvragen die niet aan deze kenmerken voldoen.
- Neem actief stelling tegen ontwikkelingen die het wetenschapsbedrijf bedreigen, zoals onvoldoende aandacht voor de bekostiging van fundamenteel, lange-termijn onderzoek, de werkdruk op jonge wetenschappers, de te grote aandacht voor kwantitatieve prestatie-indicatoren, en de nadruk op "nuttige" korte-termijn resultaten.
- De commissie vraagt van het ministerie van OCW een meer actieve houding in het benadrukken van het belang van het gehele wetenschapssysteem en bij het coördineren van de wetenschappelijk te beantwoorden vragen die bij de verschillende ministeries leven.
- Besteed voldoende aandacht aan De Jonge Akademie (DJA) en Akademie van Kunsten (AvK) voor welke organisaties de KNAW een 'thuishaven' is. Beide Akademies hebben grote ambities, maar worden gehinderd door onvoldoende administratieve ondersteuning. De nog jonge AvK werkt bovendien nog wat 'onwennig' en is haar plaats in het kunstbestel nog aan het vinden.
- De wijzigingen in de bestuursamenstelling van de KNAW worden door de commissie onderschreven, waarbij de positie van de domeinvoorzitters extra aandacht vraagt. De instelling van een portefeuillehouder voor internationale samenwerking zal de internationale positie van de KNAW verder versterken.

1 Inleiding

Het is een goed-Nederlandse gewoonte om met een zekere regelmaat de door de overheid bekostigde organisaties te evalueren op hun doelmatigheid en efficiëntie. Zo ook de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Elke vijf jaar wordt de KNAW in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) door een onafhankelijke commissie geëvalueerd. Daartoe is op 17 september, gewijzigd op 19 december 2019, een commissie ingesteld met de volgende samenstelling (voor korte cv's zie **appendix A**):

- Dr. K.L.L.M. Dittrich, voorzitter
- Prof. Mr. Dr. W.F. van Gunsteren
- Prof. Dr. K.I. van Oudenhoven - van der Zee
- Drs. L. ter Braak

Als secretaris van de commissie trad op: mevr. J.M.A. Vermeer, MSc. van Technopolis B.V.

De commissie kreeg als algemene opdracht: *“de KNAW te evalueren aan de hand van de in de toelichting bij dit besluit geformuleerde vragen.”* De opdracht is uitgewerkt in gedetailleerde Terms of Reference (ToR), die in **appendix B** van dit rapport zijn opgenomen en die identiek zijn aan de in de toelichting op het instellingsbesluit geformuleerde vragen.

De commissie heeft kennisgenomen van een groot aantal schriftelijke stukken, waaronder de zelfevaluaties van de KNAW en van de Akademie van Kunsten (AvK) (2016). De heldere zelfevaluatie van de KNAW (2019) maakt het functioneren van de KNAW inzichtelijk. Dit geldt ook voor de zelfevaluatie van de AvK en de documentatie van De Jonge Akademie (DJA). Dit materiaal en aanvullende documenten vormden de basis voor de werkzaamheden van de commissie. Daarnaast heeft de commissie een groot aantal gesprekken gevoerd. Tijdens de gesprekken zijn tal van onderwerpen de revue gepasseerd, die de commissie hebben geholpen haar advies op te stellen. Voor een overzicht van de geraadpleegde schriftelijke stukken en van de gesprekspartners zie **appendices C en D**.

Het rapport van de commissie betreft zowel de KNAW als DJA en de AvK. Hoofdstuk 6 is geheel aan deze laatste twee organisaties gewijd.

De KNAW heeft zichzelf in haar zelfevaluatie beschreven als “hoeder” en “duider” van de wetenschap. Deze beide rollen worden in de zelfevaluatie uitgelegd en de KNAW beschrijft hoe zij deze rollen invult. Daarnaast wordt uitgebreid aandacht besteed aan een derde rol, die van “verbinder” in het Nederlandse en internationale wetenschappelijke landschap. In dit rapport wordt aan elk van deze rollen aandacht besteed.

De KNAW is zich zeer bewust van de dynamiek in de samenleving, de wetenschap en de kunsten. Zij kent weliswaar een lange historie, maar is zeker geen gestolde gemeenschap. Integendeel, de Akademie past zich aan aan de dynamiek zonder haar eigen karakter geweld aan te doen.

Voor de commissie is dit gegeven mede aanleiding geweest niet alleen terug te kijken, maar ook om de blik op de toekomst te richten. De opmerkingen die de commissie dienaangaande maakt kunnen in overweging genomen worden bij het opstellen van het nieuwe strategische plan.

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden enkele ontwikkelingen in samenleving, wetenschap en kunsten geschetst die naar het oordeel van de commissie relevant zijn voor de KNAW en haar positie in het wetenschaps- en kunstbestel. Hoofdstuk 3 beschrijft de grondslagen en de missie van de KNAW, waarna in hoofdstuk 4 (dat samen met de hoofdstukken 5, 6 en 7 de kern van dit advies vormt) de verscheidene functies en taken van de KNAW besproken worden. Hoofdstuk 5 bevat overwegingen over de plaats van de KNAW in het wetenschapsbestel, terwijl in hoofdstuk 6 de rol van de KNAW als "thuishaven" voor De Jonge Akademie, de Akademie van Kunsten en een mogelijk op te richten 'Academy of Engineering' behandeld worden. In hoofdstuk 7 staat de commissie stil bij de bestuurlijke organisatie van de KNAW. In hoofdstuk 8 worden overwegingen, aanbevelingen en aandachtspunten samengevat. Hoofdstuk 9 bevat een verantwoording van de werkwijze van de commissie.

De commissie heeft niet de ToR als leidraad voor de indeling van haar rapport genomen, maar voegt in **appendix E** een tabel toe waaruit blijkt op welke plaatsen in het rapport antwoorden zijn gegeven op de verschillende vragen van de ToR.

2 Ontwikkelingen in de samenleving

De afgelopen decennia heeft een aantal ontwikkelingen in de samenleving plaatsgevonden die relevant zijn voor de wetenschap en kunsten. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de context waarin de KNAW bestaat en opereert.

2.1 Algemene ontwikkelingen

In onze samenleving zijn er ontwikkelingen gaande die van betekenis zijn voor de wetenschap en kunsten.

1. De samenleving kent een toenemende complexiteit, zowel in sociaal-cultureel als in technisch opzicht. Qua samenstelling is de Nederlandse bevolking in cultureel opzicht gevarieerder geworden en technologische veranderingen hebben sociale en maatschappelijke aspecten van het samenleven sterk veranderd. In dit verband is de uitvinding van de rekenmachine in de 20^e eeuw vergelijkbaar met die van de stoommachine in de 18^e eeuw en die van de boekdrukkunst in de 15^e eeuw. De culturele en technische complexiteit en de grote uitdagingen waar de huidige samenleving voor staat, stellen de wetenschap voor nieuwe vragen, die antwoorden vergen. Een monodisciplinaire aanpak is vaak ontoereikend om tot begrip, uitleg en oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen te komen. De wetenschap reageert zowel door samenwerking, met name multi- en interdisciplinaire benaderingen, als door het definiëren en verder ontwikkelen van nieuwe wetenschapsgebieden, zoals bijvoorbeeld mediawetenschappen. Een tweede reactie op de sterk toegenomen complexiteit is een streven naar versimpeling. Complexiteit kan leiden tot een gevoel van onmacht of onzekerheid. Versimpeling is dan een uitweg, die maar zelden ondersteund wordt door een solide wetenschappelijke onderbouwing. De wetenschap heeft echter bij uitstek de taak om feiten, verbanden en conclusies te presenteren – hoe onaangenaam deze ook mogen zijn – en mag daar geen concessies aan doen. De legitimiteit van de wetenschap komt anders onder druk te staan.

2. De samenleving is in toenemende mate afhankelijk van en beïnvloed door wetenschappelijk-technische ontwikkelingen. Een voorbeeld is het internet, dat tegenwoordig eenieder de mogelijkheid biedt (wetenschappelijke) onzin zonder al te veel moeite te verspreiden. Daarmee vervaagt de grens tussen leek en expert in het publieke domein. Beweringen worden niet onderbouwd, niet getoetst aan de hand van feiten, een wetenschappelijk verkregen resultaat wordt gezien als “ook maar een mening” en in debatten over maatschappelijke vraagstellingen spelen emoties vaak een grotere rol dan feiten, logica en consistentie. Eenieder is “expert”. Dit roept de vraag op hoe bijvoorbeeld in presentaties op het internet, in kranten of andere media, zin van onzin kan worden onderscheiden¹. Zulke presentaties bevatten veelal onvoldoende informatie om de betrouwbaarheid van het gepresenteerde onderzoek vast te kunnen stellen. Voor de leek is het vaak moeilijk te doorgronden hoe groot de betrouwbaarheid van allerlei bronnen van kennis is.

¹ Daarbij kan het helpen de onderstaande vier vragen te beantwoorden: (1) Welke aannames en benaderingen liggen ten grondslag aan het onderzoek; (2) Is het onderzoek gebaseerd op een voldoende aantal onafhankelijke en representatieve waarnemingen? Ofwel hoe groot is de onzekerheid van het gevonden resultaat? (3) Zijn er, en zo ja hoeveel, verborgen, d.w.z. niet in het onderzoek betrokken factoren die het resultaat hebben kunnen beïnvloeden? Hoe meer verborgen factoren, des te groter is de onzekerheid van het resultaat; (4) Is er een verklarend mechanisme (causaliteit) voor een waargenomen correlatie.

3. De uitvinding en de ontwikkeling van computers gedurende de afgelopen decennia heeft geleid tot ruimere mogelijkheden om grote hoeveelheden (wetenschappelijke en andere) gegevens te produceren, te analyseren en op te slaan. Deze ontwikkeling biedt nieuwe mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast vraagt zij om een betrouwbaar, efficiënt en open beheer van gegevensbestanden die voor wetenschap, kunst en samenleving van belang kunnen zijn.

2.2 Ontwikkelingen in wetenschap en kunsten

Naast ontwikkelingen in de samenleving zijn er relevante ontwikkelingen die specifiek de wetenschap en de kunst betreffen en die van invloed zijn op het reilen en zeilen van de wetenschap en de kunst.

1. De afgelopen decennia speelde de vraag naar de toepasbaarheid van resultaten van wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol in het overheidsbeleid ter financiering van zulk onderzoek. Daardoor dreigt het belang van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, dat historisch gezien een grote invloed op technische ontwikkelingen en de daarmee gepaard gaande veranderingen in de samenleving heeft, onderbelicht te geraken, met alle negatieve lange-termijn gevolgen van dien. Deze gevolgen zullen in het vervolg van het rapport verder besproken worden.

2. Een de facto afname van financiële middelen voor onderzoek leidt tot een toenemende competitie tussen wetenschappelijke onderzoekers, welke nog eens versterkt wordt door het gebruik van kwantitatieve, metrische gegevens bij de beoordeling van wetenschappelijke onderzoeksvoorstellen en prestaties van onderzoekers. De versterkte competitie en de eenzijdige aandacht voor kwantitatieve gegevens en ranglijsten brengen wetenschappelijke waarden als persoonlijke integriteit, eerlijkheid, bereidheid tot het delen van ideeën en resultaten en het waarborgen van de kwaliteit van wetenschappelijke resultaten in gevaar. Bovendien bevordert het op de korte termijn gericht, oppervlakkig en risicomijdend onderzoek. Het leidt ook, vanwege haastig, onzorgvuldig onderzoek dat zo snel mogelijk gepubliceerd moet worden, tot meer niet-reproduceerbare wetenschappelijke publicaties.

3. De toenemende vraag naar het rendement van wetenschap belemmert een kritische reflectie op en de creativiteit in onderzoek. Het tot in detail moeten verantwoorden van door de overheid voor wetenschappelijk onderzoek ter beschikking gestelde middelen leidt tot een betrekkelijk zinloze administratieve belasting van wetenschappelijke onderzoekers. Daar komt bij dat de noodzaak onderzoeksmiddelen competitief te verwerven toegenomen is, waardoor met name de positie van jonge wetenschappers onder druk is komen te staan.

Ook voor de kunsten geldt dat politiek gemotiveerde eisen de subsidieverlening en daarmee het aanbod steeds meer instrumentaliseren en bepalen. Versterkt door de fors verminderde overheidssteun voor de kunsten leidt dat tot een eenzijdig kunstaanbod; een verschraving die haaks staat op de verlangde en noodzakelijke diversiteit van maken, aanbod en publiek van kunst. Ook de voor de ontwikkeling van de kunsten en haar beoefenaars essentiële condities zoals onderzoek, experiment en vrijheid raken hierdoor steeds meer in de knel.

3 Grondslag en missie van de KNAW

De KNAW is opgericht in 1808. In 1851 werd zij omgevormd tot de Akademie zoals wij die nu kennen; een *genootschap* van een paar honderd *excellente wetenschapsmensen* in Nederland of verbonden met Nederland. De KNAW is en ziet zichzelf als *duider van wetenschap* en *hoeder van de wetenschap* in Nederland. Het *genootschap* geniet zeggingskracht op grond van de wetenschappelijke excellentie en persoonlijke integriteit van haar leden. Deze eigenschappen van leden zijn dan ook van vitaal belang voor de KNAW.

De taken van de Akademie zijn bij wet² vastgelegd:

“De KNAW is werkzaam op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek. Tenminste bevordert zij de uitwisseling van gedachten en informatie tussen haar leden onderling en tussen deze leden en andere wetenschapsbeoefenaren en wetenschappelijke organisaties, adviseert zij de minister desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden op het gebied van de wetenschapsbeoefening en bevordert zij de wetenschapsbeoefening door werkzaamheden op dat gebied te doen verrichten”.

Om inhoud te geven aan haar wettelijke taken formuleert de KNAW de volgende functies en activiteiten³:

- a) een forum bieden voor het wetenschappelijk debat en de uitwisseling van wetenschappelijke informatie om zo te kunnen functioneren als stem en geweten van de wetenschap;
- b) een forumfunctie bieden voor De Jonge Akademie en de Akademie van Kunsten;
- c) de regering adviseren over het wetenschapsbeleid en over het gebruik van wetenschap voor beleid;
- d) het beleid en beheer voeren ten aanzien van onder de KNAW ressorterende instituten, die zich bezig houden met onderzoek in de geesteswetenschappen, sociale wetenschappen en levenswetenschappen;
- e) internationale wetenschappelijke betrekkingen onderhouden en deelnemen aan internationale wetenschappelijke organisaties;
- f) prijzen uitreiken en stimuleringsprogramma's vaststellen en uitvoeren, al dan niet in het kader van het beheer van aan haar toevertrouwde stichtingen en fondsen.

Uit de zelfevaluatie van de KNAW blijkt dat de KNAW, als hoeder en duider van de wetenschap, een belangrijke rol voor zichzelf ziet als verbinder tussen instanties die met wetenschap te maken hebben. In deze context neemt de KNAW als vertegenwoordiger van de wetenschap deel aan verschillende landelijke gremia en initiatieven (zoals de kenniscoalitie). De commissie onderkent dat de KNAW niet in isolement kan opereren. Echter, het verbinden met organisaties die andere doelstellingen hebben dan de KNAW brengt het gevaar met zich mee dat andere dan wetenschappelijke standpunten door de KNAW uitgedragen worden. Daarnaast kan dit verbinden afbreuk doen aan haar onafhankelijkheid, een wezenskenmerk van wetenschap. De KNAW is geen scheidsrechter of mediator tussen

² Artikel 1.5, lid 1 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

³ Artikel 2.1, lid 2 van het reglement van de KNAW.

partijen. Zij duidt en verdedigt slechts wetenschappelijke standpunten. Hoofdstuk 5 gaat hier dieper op in.

De rol van verbinder is vanzelfsprekend met betrekking tot haar leden en de leden van De Jonge Akademie (DJA) en de Akademie van Kunsten (AvK). DJA is een gezelschap van vijftig jonge, veelbelovende wetenschappers. Zij organiseert activiteiten op het gebied van interdisciplinariteit, wetenschapsbeleid en wetenschap en maatschappij. De KNAW faciliteert DJA, maar DJA opereert onafhankelijk.

De AvK is onderdeel van de KNAW. Het is een *genootschap* van enkele tientallen *excellente kunstenaars* in Nederland of verbonden met Nederland. Zoals de KNAW hoeder en duider van de wetenschap is, zo zou de AvK ook de rol van hoeder en duider van de kunsten op zich moeten nemen. Zij kan zonder directe gebondenheid aan de overheid het belang van de vrijheid van de kunsten benoemen, ook vanuit haar opdracht de stem te vertolken van de kunsten in de Nederlandse samenleving (inclusief de politiek). Daarnaast is het haar taak de wisselwerking tussen de kunsten onderling, de kunst en de maatschappij en tussen wetenschap en kunst te bevorderen.

4 Functies en taken van de KNAW

De KNAW vervult verschillende functies en taken in het Nederlandse wetenschapsbestel en daarbuiten. In dit hoofdstuk reflecteert de commissie op elk van deze functies en taken en de manier waarop de KNAW deze vervult en uitvoert.

4.1 Forumfunctie

De KNAW bevordert discussie tussen leden en met leden van DJA en de AvK. Daarnaast organiseert zij discussiebijeenkomsten over wetenschappelijke vragen relevant voor de samenleving. Omdat de activiteiten van het genootschap van de KNAW een vrijwillige inzet van de leden vergen, met de daaruit volgende beperkingen, is het betrekken van de werkende leden bij discussies en andere KNAW activiteiten problematisch. Dit wordt zowel bij het bestuur als bij leden zo gevoeld. De nog niet-gepensioneerde leden hebben, in tegenstelling tot de gepensioneerde leden, weinig tijd ter beschikking. Omdat beide groepen leden omvangrijk zijn, zou het zinvol kunnen zijn een aantal activiteiten en bijeenkomsten op deze twee typen leden toe te snijden.

De KNAW zou aandacht moeten blijven besteden aan het betrekken van de werkende leden bij de activiteiten van en interdisciplinaire samenwerking binnen de Akademie. Zo zou de KNAW kunnen overwegen nog meer aandacht te besteden aan de introductie van nieuwe leden, bijvoorbeeld door hen stelselmatig uit te nodigen om KNAW-voordrachten te verzorgen. Ook kan de KNAW in haar activiteiten nog meer differentiëren tussen de interesses en mogelijkheden tot interactie en activiteit van werkende leden en van gepensioneerde leden. Binnen DJA is er - ondanks tijdgebrek - een grote bereidheid tot bijdragen, omdat de thema's die DJA aanhangig maakt, de leden direct raken.

4.2 Publieksfunctie

De KNAW streeft ernaar wetenschappelijke methoden en wetenschappelijke bevindingen toe te lichten voor het grotere publiek. Deze functie wordt door de KNAW goed vervuld, bijvoorbeeld door medewerking van haar leden aan televisieprogramma's. Het aantal publieksactiviteiten is sterk gegroeid en blijkt zeer gewaardeerd te worden. De KNAW kan daarbij tevens als antenne voor pseudowetenschap fungeren. Het in woord en geschrift bestrijden van wetenschappelijke onzin in de publieke ruimte en het toegankelijk maken van haar grote reservoir aan wetenschappelijke kennis voor de samenleving en de overheid is een dienst van de KNAW aan de samenleving. Voor de buitenwereld is de kennis en expertise van de KNAW leden echter niet eenvoudig te vinden op de KNAW-website. Het verdient dan ook aanbeveling deze middels een on-line-register ruim en gespecificeerd toegankelijk te maken.

4.3 Adviesfunctie

De KNAW brengt zowel gevraagd als ongevraagd advies uit met betrekking tot wetenschappelijke vraagstellingen die de volle breedte van de wetenschap betreffen. Daarbij zijn adviezen die "beleid voor wetenschap" betreffen te onderscheiden van adviezen die "wetenschap voor beleid" betreffen: beleidsadviezen aangaande het wetenschappelijke bestel en haar kwaliteit versus adviezen die wetenschappelijke gezichtspunten voor beleid aandragen.

Als *hoeder van wetenschap* is voor de KNAW "beleid voor wetenschap" zeker een opgave, bijvoorbeeld in de vorm van een beperkt aantal adviezen gericht op fundamentele lange-termijn vraagstellingen betreffende de kwaliteit en integriteit van de wetenschap.

Als *duider van wetenschap* ligt het voor de hand dat de KNAW, in het kader van "wetenschap voor beleid", zuiver wetenschappelijke standpunten inneemt. Adviezen van de KNAW zouden zich moeten beperken tot feiten, wetenschappelijke vraagstellingen en maatschappelijke vraagstellingen met een overwegend wetenschappelijke component. Als de KNAW geen onderdeel van de waan van de dag wil zijn en haar adviesfunctie niet wil verwateren door rekening te houden met andere dan wetenschappelijke overwegingen, is het aan te bevelen het accent meer op ongevroegde adviezen te leggen. Om de wetenschappelijke kennis van haar leden ten volle te benutten is het bovendien raadzaam conceptadviezen aan de leden ter commentaar voor te leggen, dit om over het hoofd geziene overwegingen te ontdekken en de adviezen van brede steun te verzekeren. Ook de korte, zogenaamde briefadviezen, dienen een wetenschappelijke onderbouwing te bevatten.

4.4 Vereisten voor de forum-, publieks- en adviesfuncties

De KNAW ontleent haar bestaansrecht aan de wetenschappelijke excellentie en persoonlijke integriteit van haar leden. Op grond daarvan kan zij de bovengenoemde drie *functies*, *forum*, *publiek* en *advies*, vervullen. Deze excellentie en integriteit dient gewaarborgd te worden door de *kwaliteit van de selectie van nieuwe leden*, niet alleen procedureel, maar vooral inhoudelijk. Het waarborgen van de wetenschappelijke kwaliteit en integriteit van haar leden moet een eerste prioriteit zijn bij de selectie van nieuwe leden.

Het beoordelen van wetenschappelijke kwaliteit en integriteit is niet eenvoudig. Kwantitatieve gegevens, zoals aantallen publicaties, aantallen citaties of functies daarvan, zoals een h-index, bieden geen beeld van wetenschappelijke kwaliteit noch van integriteit. Opinies van referenten, excellente onderzoekers die het betreffende vakgebied kennen doch geen vriendschapsband met de kandidaat-leden hebben, zijn nuttiger voor de beeldvorming door een domeinjury. De jury zal echter terdege na dienen te gaan of de positie van een referent binnen het wetenschapsgebied voldoende vertrouwen op een degelijk oordeel biedt, zonder dat vriendschapsbanden met het kandidaat-lid een rol spelen. Met name corresponderende en buitenlandse leden (Nederlandse onderzoekers in het buitenland werkzaam en buitenlandse onderzoekers met affiniteit met Nederland) zouden bij beoordelingen een rol kunnen spelen gezien enerzijds hun band met Nederland en kennis van de Nederlandse verhoudingen en anderzijds hun distantie van Nederland.

Het was een verrassende ervaring voor de commissie dat een wetenschappelijke organisatie als de KNAW metrische gegevens zoals aantal citaties, impactfactoren, h-indices, enz. gebruikt bij het selecteren van leden. Afschaffen van elk gebruik van de genoemde metrische gegevens bij de beoordeling van personen of onderzoek is dringend geboden.

De commissie verwijst in dit verband naar het rapport "Evaluatie ledenbestand KNAW 2019"⁴ van de KNAW. De voordracht van kandidaat-leden wordt door de domeinjury's van de vier domeinen van de KNAW voorbereid. De domeinvoorzitters, die in de nieuwe bestuursstructuur per 1 september tevens lid van het KNAW bestuur zijn, zijn geen lid van deze domeinjury's. Dat betekent dat zij geen directe kennis van de overwegingen en gang van

⁴ Eindrapport van de Commissie Evaluatie Ledenbestand KNAW, december 2019.

zaken bij de selectie van kandidaat-leden in een domeinjury hebben, terwijl zij wel verantwoordelijk zijn voor het reilen en zeilen binnen hun domein. Om deze verantwoordelijkheid goed te kunnen uitoefenen zou het zinvol zijn een domeinvoorzitter q.q. lid zonder stemrecht of gast van zijn of haar eigen domeinjury te laten zijn. Het benoemen van een lid van een ander domein dan dat van de domeinjury tot voorzitter van deze domeinjury zal de schijn van onbevooroordeeldheid van een domeinjuryvoorzitter ten goede kunnen komen en zijn of haar functioneren kunnen vergemakkelijken.

In de context van het KNAW-ledenbestand is in de vorige evaluatie van de KNAW (2014) en in de evaluatie van het ledenbestand (2019) het relatief kleine aantal vrouwelijke leden van de KNAW besproken. De twee extra verkiezingsrondes die naar aanleiding van het Westerdijkjaar in 2017 en 2018 zijn georganiseerd, hebben geleid tot zestien nieuwe vrouwelijke leden. Met deze rondes heeft de KNAW bijgedragen aan een verhoging van het aantal vrouwelijke wetenschappers in de KNAW. Dit dient in de toekomst zeker een aandachtspunt te blijven.

In het verleden is binnen de KNAW ook besproken of, en in welke mate, de 'motivatie' van kandidaat-leden om actief bij te dragen aan activiteiten van de KNAW meegewogen zou moeten worden in de selectie. De commissie is van mening dat motivatie geen rol zou mogen spelen bij de selectie. De reden hiervoor is dat excellente wetenschappers die minder geneigd zijn om een actieve wetenschapsbestuurlijke of maatschappelijke rol op zich te nemen, vanuit hun expertise zeker een essentiële bijdrage kunnen leveren aan relevante adviezen en vraagstukken.

De KNAW kan de bovengenoemde drie functies, *forum*, *publiek* en *advies*, slechts vervullen indien zij over voldoende ondersteuning voor de communicatie tussen bestuur en leden kan beschikken, er voldoende leden zijn met kennis en ervaring met openbaar optreden, en er voldoende kennis en ervaring voor handen is om adviezen effectief bij de ontvangers te plaatsen. De commissie beveelt het ministerie van OCW aan om de daartoe benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen.

4.5 Wetenschappelijke instituten met nationale meerwaarde voor de wetenschap

Het overgrote deel van de financiële middelen van de KNAW vloeit naar de 13 wetenschappelijke instituten waarvoor de KNAW verantwoordelijk is. De KNAW houdt toezicht op deze instituten met als opdracht de bewaking van de wetenschappelijke kwaliteit, de efficiëntie en het belang voor de (inter)nationale wetenschap.

De bestuurlijke organisatie en de organisatorische verbinding met de instituten zijn de afgelopen jaren sterk verbeterd. De commissie ziet het KNAW bestuur gaarne voortgaan op de ingeslagen weg, zij het dat de commissie adviseert om de verhouding van kosten en baten zorgvuldig mee te wegen bij het opvragen van bedrijfsmatige informatie. Gezamenlijke evaluatie van de KNAW instituten met die van NWO door KNAW en NWO komt de portfolio-analyse ten goede. Waar mogelijk en zinvol zou communicatie tussen een instituut en een departement van de overheid waarbinnen wetenschappelijke vragen op het kennisgebied van het instituut leven, tot stand gebracht kunnen worden.

De commissie stelt vast dat het niet-uitkeren van de loon- en prijscompensatie gedurende vele jaren een voortschrijdende verkleining van de financiële ruimte van de instituten betekent. Het gebrek aan loon- en prijscompensatie heeft een aanzienlijke invloed gehad op de instituten en brengt hun voortbestaan in gevaar.

Er is een groeiende behoefte aan open en betrouwbaar beheer van data, wetenschappelijke en culturele, van nationaal belang. Voor een (wetenschappelijke) databank is een transparante regeling van de opname, de controle op correctheid en het wissen van data van groot belang. Deze opgave wordt, gedeeltelijk althans, vervuld door het CBS, het CPB en het SCP. Waar zinvol en mogelijk zou het instituut DANS, na afstemming met de genoemde instituties, een taak op zich kunnen nemen.

4.6 Thuishaven voor andere Akademies

De KNAW biedt een thuis voor De Jonge Akademie en de Akademie van Kunsten. Deze Akademies hebben evenals de KNAW een forum-, een publieks- en een adviesfunctie. De KNAW biedt DJA en de AvK ondersteuning bij deze drie functies. Een goede communicatie tussen de drie Akademies is essentieel om eventueel tegengestelde standpunten voor de buitenwereld geloofwaardig toe te kunnen lichten. Afwijkende adviezen dienen vroegtijdig gesignaleerd te worden. Ook bij deze functie geldt dat een adequate financiële ondersteuning door het ministerie OCW onontbeerlijk is. Het is aanbevelingswaardig de mogelijkheden van samenwerking bij het opstellen van adviezen en het gezamenlijk optrekken in discussies en bij vraagstellingen die de verschillende akademies raken, ten volle te benutten door middel van een adequate overlegstructuur.

Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of een Academy of Engineering⁵ bij de KNAW een thuis zal kunnen vinden, op dezelfde manier als DJA en de AvK, dit om excellente ontwerp- en praktijkgerichte wetenschappelijke onderzoekers bij activiteiten van de KNAW te betrekken.

Hoofdstuk 6 gaat dieper in op de rol van de KNAW als thuishaven van DJA en de AvK.

4.7 Ondersteuning van organisaties die wetenschappelijke prijzen verlenen

Naast de genoemde *vijf functies* heeft de KNAW nog *twee taken*, namelijk de ondersteuning van organisaties die wetenschappelijke prijzen willen verlenen en het onderhouden van betrekkingen met internationale organisaties op het gebied van wetenschap.

De KNAW speelt bij het verlenen van wetenschappelijke prijzen de rol van beoordelaar van de wetenschappelijke kwaliteit. Deze beoordelingen leggen beslag op de financiële middelen van de KNAW. Dit leidt tot de vraag of de kosten van ondersteuning (menskracht, geld) opwegen tegen de baten van de prijzen. Daarbij speelt het soort van wetenschappelijk onderzoek dat in aanmerking komt voor een prijs een rol. Een belangrijke overweging is of de prijs gaat naar een type onderzoek dat past binnen de focus en waarden van de KNAW. Daarnaast bevordert het toekennen van prijzen de competitie tussen wetenschappelijke onderzoekers. De commissie is dan ook van mening dat de kosten en baten van deze ondersteuning van geval tot geval zorgvuldig afgewogen moeten worden. De KNAW zou slechts medewerking aan het toekennen van prijzen dienen te verlenen als de kosten geheel extern gedekt worden en de wetenschap en haar waarden niet in het geding zijn.

⁵ De Netherlands Academy of Technology and Innovation (ActI) is een vereniging van leden die op persoonlijke titel zijn gekozen vanwege hun gezag en betrokkenheid bij maatschappelijke, economische en culturele vraagstukken rond techniek en innovatie. ActI werkt momenteel nauw samen met de KNAW.

4.8 Onderhouden van betrekkingen met internationale organisaties

De aanwezigheid en de participatie van de KNAW en haar leden wordt buiten 's landsgrenzen zeer gewaardeerd. Deze taak rust vooral op de schouders van leden die actief lid zijn van internationale wetenschappelijke organisaties, van corresponderende en buitenlandse leden. De informatie welke leden dit betreft zou eenvoudig on-line toegankelijk moeten zijn. Het ligt voor de hand met name op Europees niveau inzake beleid voor wetenschap actief te zijn. De benoeming van een portefeuillehouder internationale betrekkingen in het bestuur komt deze taak ten goede.

4.9 Vereisten voor de functies en taken van de KNAW

Gesteld kan worden dat op grond van de beschikbare financiële middelen, de beschikbare (technische) ondersteuning, expertise en bestuurskracht, bij alle functies en taken van de KNAW zelfbeperking noodzakelijk is. Hierdoor blijft het potentieel van de KNAW voor de samenleving helaas onderbenut. Een ruimere, ook financiële, ondersteuning door het moederdepartement OCW is wenselijk. Het niet uitkeren van de loon- en prijscompensaties in een flink aantal jaren, heeft voor de instituten en de KNAW tot een bezuiniging van zo'n 20% geleid. Daarnaast is het aantal taken van de KNAW uitgebreid (o.a. door de creatie van DJA en de AvK) en zijn de ambities terecht gegroeid. Het lijkt daarom nodig een nieuw meerjarig financieel perspectief te schetsen.

5 Afgrenzing van de KNAW in het Nederlandse bestel

5.1 Afgrenzing van andere organisaties in het kennislandschap

De KNAW speelt in toenemende mate een rol in het Nederlandse wetenschapsbestel. Zo was zij o.a. betrokken bij de totstandkoming van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) en is zij betrokken bij verschillende landelijke (politiek getinte) beraadslagingen (zoals de kenniscoalitie). Hierbij is op te merken dat de KNAW een unieke functie in het kennislandschap vervult. Zij:

1. is expliciet geen uitvoeringsorgaan van de overheid;
2. richt zich specifiek op het hoeden en duiden van de wetenschap en het wetenschapssysteem, in tegenstelling tot verschillende adviesorganen in het bestel die zich met bredere vraagstukken bezighouden;
3. verbindt de verschillende wetenschapsdomeinen en -disciplines in Nederland.

In haar zelfevaluatie beschrijft de KNAW zichzelf als een “hoeder en duider van de wetenschap én van het wetenschapssysteem”. De rol van ‘duider’ is tweeledig: de KNAW richt zich op (1) het duiden van ontwikkelingen in het bestel, van ontwikkelingen in wetenschapsbeleid en het laten horen van wetenschap in het debat hierover (beleid voor wetenschap) en (2) het duiden van wetenschappelijke ontwikkelingen en onderzoeksresultaten voor beleid (wetenschap voor beleid).

Verder heeft de KNAW de volgende ambitie⁶:

“De ambitie is om de rol van hoeder en duider te vervullen met in het vizier de lange lijnen in plaats van de waan van de dag. De KNAW stelt zichzelf daarbij ten doel om op te treden als ‘verbinder’: het streven is om partijen samen te brengen en waar mogelijk als wetenschapsveld met één stem te spreken richting bijvoorbeeld de politiek.”

De rol van de KNAW verschilt daarmee van die van andere organisaties die met wetenschap van doen hebben. De belangrijkste van deze organisaties zijn:

- NWO financiert wetenschappelijk onderzoek. Zij verbindt zich vanuit haar opdracht aan maatschappelijke partijen.
- De WRR geeft wetenschappelijk onderbouwde adviezen met betrekking tot strategische aspecten van het overheidsbeleid.
- De AWTI is de gesprekspartner van het ministerie van EZK en OCW ten aanzien van wetenschappelijk-technische ontwikkelingen.
- De VSNU behartigt de diverse belangen van universiteiten.

De actieve rol van de KNAW wordt onderkend en gewaardeerd door alle organisaties waarmee de commissie gesproken heeft als onderdeel van de evaluatie. De KNAW wordt gezien als een vooraanstaande gespreks- en sparringpartner. Zoals gezegd in hoofdstuk 3 is de KNAW uitdrukkelijk geen scheidsrechter of mediator tussen verschillende partijen. Zij duidt en verdedigt slechts wetenschappelijke standpunten.

⁶ Zelfevaluatie KNAW 2019, p.5.

De commissie oordeelt dat de verbindende rol van de KNAW zin heeft. Het is evenwel van groot belang dat de KNAW haar onafhankelijkheid ten alle tijde streng bewaakt. Daarbij dient zij steeds een zorgvuldige afweging te maken tussen enerzijds zichtbaar en betrokken zijn en anderzijds onafhankelijk advies geven. Hiervoor is het nodig dat de KNAW haar rol en activiteiten duidelijk afgrenst. Naar mening van de commissie zou de KNAW zich moeten richten op vragen ten aanzien van wetenschaps- en kunstbeleid, en op het leveren van wetenschappelijke onderbouwing voor het beantwoorden van maatschappelijke vragen. Hierbij is het van belang dat de KNAW, en ook de AvK en DJA, tijdig en duidelijk communiceren over hun rol, en waarom zij wel of niet aan een bepaalde activiteit of rapportage deelnemen.

5.2 Relatie van de KNAW met beleidsdepartementen van de overheid

Het bestuur en de directie van de KNAW hebben veelvuldig contact met het ministerie van OCW, het moederdepartement van de KNAW. Over het algemeen verlopen deze contacten soepel. Beide organisaties tonen zich daar tevreden over.

De commissie plaatst daar echter een aantal kanttekeningen bij. Onder andere door de in hoofdstuk 2 geschetste ontwikkelingen zijn andere beleidsdepartementen van de overheid meer betrokken geraakt bij het wetenschapsbeleid. Op zichzelf is dat een positieve ontwikkeling, zij het dat daarmee het natuurlijke primaat van OCW voor het wetenschapsbeleid onder druk is komen te staan. Andere departementen, met name het ministerie van EZK, slagen er op het ogenblik beter in hun beleidsprioriteiten op het gebied van wetenschap te articuleren dan het ministerie van OCW. Daarmee wordt het wetenschapsbeleid meer gericht op de toepassingsgerichtheid en de toepasbaarheid van onderzoek en is er minder aandacht voor de meer fundamentele wetenschap. De commissie wijst met nadruk op de consequenties van deze veranderingen. Van het ministerie van OCW mag verwacht worden dat de waarde van en de balans binnen het gehele wetenschapssysteem wordt benadrukt en beschermd. De commissie heeft echter de indruk dat de positie van het ministerie van OCW ten opzichte van andere departementen is verzwakt. Op den duur kan dat funeste gevolgen hebben voor de breedte en diepgang van het Nederlandse wetenschappelijk onderzoek. De rol van de KNAW als "hoeder en duider van de wetenschap en het wetenschapssysteem" dient door het ministerie van OCW met kracht ondersteund te worden. In feite dient OCW deze rol ook binnen de overheid op zich te nemen.

Naar de opvatting van de commissie zou het ministerie van OCW zich ook actiever moeten opstellen om de potentie van de binnen de KNAW en de instituten aanwezige wetenschappelijke kennis en expertise beter te benutten voor het ondersteunen van de analyse en beantwoording van maatschappelijke vragen. Het ministerie van OCW dient een brugfunctie te vervullen tussen de KNAW en de andere departementen. Daardoor zou de wetenschappelijke kennis en expertise van de KNAW beter terecht komen bij de relevante departementen. Dit gebeurt nu onvoldoende.

Daarnaast is de commissie van mening dat de KNAW ook zelf de toegankelijkheid van de wetenschappelijke kennis en expertise van haar leden verder kan en moet vergroten, zodat verbindingen tussen de KNAW en de wetenschappelijke wereld enerzijds en beleidsdepartementen anderzijds gemakkelijker tot stand komen. Departementen, waar beleid wordt ontwikkeld, kunnen dan veel directer kunnen profiteren van de kennis van de KNAW en haar leden. Aanbevelingen op dit terrein werden in hoofdstuk 4 reeds genoemd.

De KNAW brengt zowel gevraagde als ongevraagde adviezen uit met betrekking tot wetenschappelijke vraagstellingen. De commissie merkt op dat beide typen adviezen nuttig

kunnen zijn. Ongevraagde adviezen bieden de KNAW de mogelijkheid om tijdig ontwikkelingen te signaleren en onder de aandacht te brengen van departementen. Gevraagde adviezen zijn vooral nuttig als beleidsdepartementen de juiste typen vragen bij de KNAW neerleggen en de KNAW voldoende ruimte laten om vragen zo op te pakken dat een wetenschappelijk antwoord mogelijk is. De commissie is echter wel van mening dat de KNAW en het ministerie van OCW afspraken dienen te maken over het aantal gevraagde adviezen dat de KNAW jaarlijks kan uitbrengen. De beschikbare capaciteit van de KNAW is niet oneindig, terwijl het risico bestaat dat de over het algemeen op de kortere termijn gerichte beleidsvragen het noodzakelijke zicht op de langere termijn-ontwikkelingen zullen verdringen.

De commissie wijst er daarnaast op dat wat geldt voor de 'wetenschap' ook geldt voor 'cultuur'. Het ministerie van OCW omvat immers het gehele gebied van de cultuur. Het is begrijpelijk dat de relatie tussen dit deel van het departement en de KNAW – en dan met name de Akademie van Kunsten – nog niet volledig tot ontwikkeling is gekomen, maar de commissie raadt betrokkenen aan om spoedig met elkaar in gesprek te treden om de expertise van de AvK met betrekking tot de kunsten en het cultuurbeleid te kunnen benutten.

6 De KNAW als thuishaven voor andere Akademies

6.1 De Jonge Akademie

De Jonge Akademie (opgericht in 2005) is een gezelschap van vijftig jonge, veelbelovende wetenschappers. DJA organiseert activiteiten op het gebied van interdisciplinariteit, wetenschapsbeleid en wetenschap en maatschappij. Zij functioneert zelfstandig binnen de KNAW, met een eigen werkplan en een eigen verantwoordelijkheid voor haar activiteiten en standpunten. Zij heeft een eigen budget voor de uitvoering van projecten en opstellen van adviezen en wordt ondersteund door het bureau van de KNAW.

De Jonge Akademie wordt door velen binnen en buiten de KNAW gezien als een jonge en dynamische club, met gedreven, enthousiaste en bij de maatschappij betrokken leden. Net als de KNAW brengt DJA gevraagde en ongevraagde adviezen uit. Zij adviseert met name over onderwerpen op het gebied van wetenschap en onderwijs (zoals de waardering van wetenschappers, de druk op jonge onderzoekers, enz.). De Jonge Akademie wordt ook regelmatig om een mening gevraagd over actuele zaken. Een voorbeeld is de brochure "Beginner's guide to Dutch Academia"⁷.

De commissie waardeert de inzet en activiteiten van DJA. Zij onderkent daarbij het belang van de 'stem' van De Jonge Akademie en het perspectief van jonge excellente onderzoekers in Nederland. De commissie ziet echter ook dat het enthousiasme van DJA-leden ertoe heeft geleid dat het aantal activiteiten flink is toegenomen zonder een corresponderende toename van de (financiële) middelen. Dit heeft geleid tot een zekere versnippering van activiteiten, een hoge werkdruk van de betrokken leden, slinkende projectbudgetten en een beperkte capaciteit voor ondersteuning vanuit de KNAW. De commissie heeft de indruk dat projecten en ongevraagde adviezen worden geïnitieerd door de leden zelf zonder een duidelijke prioritering in relatie tot de beschikbare middelen.

De Jonge Akademie zou zich naar het oordeel van de commissie meer moeten concentreren op een beperkt aantal onderwerpen en zou scherpere keuzes moeten maken bij de ondersteuning van bestaande en de selectie van nieuwe projecten. Daarnaast is het gewenst dat de financiële ondersteuning door het ministerie van OCW voor DJA wordt verruimd. Deze additionele middelen mogen niet ten koste gaan van andere functies en taken van de KNAW.

6.2 De Akademie van Kunsten

In 2014 heeft de KNAW een Akademie van Kunsten opgericht; een gezelschap van 50 excellente kunstenaars uit alle artistieke disciplines: de beeldende kunst, letteren, vormgeving, architectuur, film, muziek en podiumkunsten in de brede zin van het woord. De Akademie heeft tot doel de stem van kunsten in de Nederlandse samenleving (inclusief de politiek) te vertolken en de interactie tussen de kunsten onderling, de kunst en de maatschappij en tussen wetenschap en kunst te bevorderen⁸. Daarnaast levert de AvK een bijdrage, in de vorm van een plicht voor haar leden, aan een grotere rol van de kunsten in het onderwijs.

⁷ A Beginner's Guide to Dutch Academia, De Jonge Akademie, 2018.

⁸ Website van de Akademie van Kunsten: <https://www.knaw.nl/nl/de-knaw/akademie-van-kunsten>.

In vergelijking met DJA reflecteert de AvK kritisch op zichzelf. De AvK organiseert debatten en evenementen die aansluiten bij haar missie en ambities. De relatief jonge AvK is echter nog zoekende naar wat haar rol in het publieke debat is en kan of zou moeten zijn en welk belang zij op lange termijn zou moeten dienen.

De commissie is van mening dat de AvK zich meer bewust zou moeten worden van haar positie om van daaruit krachtiger te kunnen opereren en, zoals gezegd, de rol van hoeder en duider van de (vrijheid van de) kunsten op zich te kunnen nemen. Discipline overstijgend kan zij het fundamentele belang van de kunsten voor de samenleving vertolken. De commissie ziet mogelijkheden voor de AvK om ruimere invulling te geven aan haar rol door, net als de KNAW en DJA, gevraagde en ongevraagde adviezen uit te brengen. Deze adviezen kunnen gaan over urgente maar ook over lange-termijn kwesties die de kunst en samenleving betreffen. De KNAW zou het belang van de AvK kunnen ondersteunen en haar zichtbaarheid vergroten door de AvK actief en structureel te betrekken bij het opstellen van haar adviezen, ervoor te zorgen dat haar raad gevraagd wordt en dat zij geraadpleegd wordt bij het beleidsmatige denken over kunst, wetenschap en samenleving.

Om deze rol adequaat te kunnen vervullen en de AvK met voldoende armslag te kunnen laten opereren is het van belang dat de AvK met voldoende financiële middelen wordt ondersteund. In vergelijking met de KNAW en DJA is het belang van adequate ondersteuning nog groter door het relatief grote aantal zzp'ers in de kunstwereld.

Om haar leden langer aan zich te binden en van hun netwerken en mogelijkheden gebruik te kunnen maken, beveelt de commissie aan dat het nu vijfjarige lidmaatschap omgezet wordt in een levenslang lidmaatschap.

De AvK biedt een ongekend potentieel aan belangwekkende kunstenaars, nieuwsgierigheid en expertise, waar velen profijt van kunnen trekken: in de KNAW, in De Jonge Akademie en in de samenleving. Het beter structureren van de wisselwerking tussen KNAW-, DJA- en AvK-leden zou een gezamenlijke prioriteit moeten zijn. Samenwerking van de AvK met de KNAW en DJA kan niet alleen inspirerend zijn, maar kan ook helpen bij het vergroten van haar maatschappelijke en politieke invloed. In beide werelden spelen immers vergelijkbare kwesties: de (al dan niet zelfgekozen) druk tot maatschappelijke betrokkenheid en het zichtbaar maken van rendement, de permanente vraag naar het belang van wetenschap en kunst, de benarde positie van jonge wetenschappers en kunstenaars, nivellerende maatregelen die het eigene van de kunst, haar vrije onderzoek en onvoorspelbare loop, steeds meer inkaderen.

7 Bestuur en organisatie

7.1 Organisatiecultuur

De commissie heeft met veel waardering vastgesteld dat de geledingen binnen de KNAW in het algemeen open staan voor een kritische reflectie op het eigen functioneren. Het grote aantal rapporten en evaluaties over de implementatie van de strategie, over de voortgang van projecten en over de bestuurlijke relaties, bewijst dat de KNAW zichzelf de maat neemt en daarover goed communiceert. Deze houding bevordert ook de dynamiek binnen de Akademie. Dat maakt de KNAW een goede partner voor de overheid en voor de vele partijen die in het wetenschapsveld opereren. De commissie onderstreept het belang van deze open organisatiecultuur en heeft in de gesprekken gezien dat bestuur en directie zich daar zeer van bewust zijn.

Door de grote persoonlijke betrokkenheid van de leden is een groot reservoir van kennis en expertise aanwezig. De combinatie met DJA, de AvK en de instituten maakt dit reservoir nog groter en veelzijdiger. Naar het oordeel van de commissie vormt dit voor de Nederlandse kennissamenleving een nog onvoldoende ontwikkeld potentieel.

7.2 Wijzigingen in het bestuursmodel

In 2020 zal een aantal wijzigingen in de bestuursstructuur van de KNAW ingevoerd worden. Het doel van deze wijzigingen is onder meer het versterken van (1) de relatie tussen de vier domeinen (Geesteswetenschappen; Gedrags-, Maatschappij- en Rechtswetenschappen; Natuur- en Technische Wetenschappen; Medische, Medisch-Biologische en Gezondheidswetenschappen) en het bestuur van de KNAW en (2) de rol van de president als boegbeeld van de organisatie:

1. Vier bestuursleden worden q.q. domeinvoorzitter;
2. Er zullen twee vicepresidenten worden benoemd in plaats van één. De president wordt vanaf 1 juni 2022 direct in functie benoemd (en niet eerst tot vicepresident);
3. De ambtstermijn van de president wordt verlengd van twee tot drie jaar. Ook de benoemingstermijn van bestuursleden wordt drie jaar.

De commissie is positief over de nieuwe samenstelling van het KNAW-bestuur en de verlengde ambtstermijn van de president. Zij verwacht dat de wijzigingen zullen bijdragen aan een vergrote bestuurskracht van KNAW, mede doordat de domeinvoorzitters nauwer betrokken zullen zijn bij de totstandkoming en uitvoering van de bestuurlijke agenda. De commissie heeft de indruk dat de domeinvoorzitters zich voornamelijk op hun rol binnen het eigen domein concentreren. Als bestuurslid worden hun verantwoordelijkheden uitgebreid naar de KNAW als geheel, met de daarbij behorende verantwoordelijkheden.

7.3 Rol van domeinvoorzitters

Domeinvoorzitters zijn verantwoordelijk voor wat er in hun domein gebeurt. Naast de bestuurlijke versterking zoals in de paragraaf hiervoor besproken, dient de rol van de domeinvoorzitters in het selectieproces van nieuwe leden versterkt te worden. Domeinvoorzitters voelen zich momenteel beperkt verantwoordelijk voor de selectie van leden en zien dit als een zaak van de domeinjury's. De selectie van nieuwe leden is echter van groot belang voor de algehele kwaliteit en het functioneren van een domein. Dit vraagt om lidmaatschap van, of althans aanwezigheid in, de selectiecommissie voor nieuwe leden van een domein.

7.4 Omvang van het ledenbestand

De omvang van het ledenbestand van de KNAW en DJA is volgens de commissie adequaat. Een vergroting van het ledenbestand vergroot de kans op een verlies aan wetenschappelijke kwaliteit. Een verkleining van het ledenbestand zou de diversiteit en de presentie van wetenschapsgebieden en -disciplines reduceren. Het ledenbestand van de AvK is momenteel relatief klein. De commissie beveelt dan ook aan om een levenslang lidmaatschap in te voeren en alumni tot levenslang lid te benoemen (zie ook hoofdstuk 6.2). Op deze manier kan de AvK gebruik blijven maken van de kennis en netwerken van haar leden. Dit brengt uiteraard een verhoging van het aantal leden met zich mee.

8 Overwegingen en aanbevelingen

De commissie acht de KNAW een zeer waardevolle organisatie. Uit de gesprekken met leden van organisaties en instellingen die belang bij wetenschap en kunst hebben, komt naar voren dat de KNAW veel prestige geniet en gezien wordt als een belangrijke partner in de dialoog over 'beleid voor wetenschap' en in toenemende mate ook over 'wetenschap voor beleid'. De commissie is van mening dat de KNAW zich zeer positief ontwikkeld heeft sinds de evaluatie van 2014. Zo heeft zij haar eigen organisatie op orde gebracht, haar bestuurlijke relaties met de instituten sterk verbeterd, haar zichtbaarheid in het Nederlandse kennislandschap vergroot en haar rol op het Europese niveau versterkt.

Forumfunctie

Het genootschapsaspect is een essentiële functie van de KNAW. De commissie beoordeelt de omvang van het ledenbestand van de KNAW en DJA als adequaat. De AvK zou haar leden meer betrokken mogen houden, door middel van een levenslang lidmaatschap. Op deze manier kan zij langer gebruik maken van de kennis en netwerken van deze leden.

De commissie benadrukt dat de excellentie en integriteit van de leden van de KNAW gewaarborgd dienen te worden. Dit betekent dat de selectie van nieuwe leden zeer serieus genomen dient te worden, zowel procedureel als inhoudelijk. De commissie beveelt de KNAW aan om elk gebruik van metrische gegevens af te schaffen. Daarnaast dienen domeinvoorzitters nauwer betrokken te zijn bij de selectie van nieuwe leden. Domeinvoorzitters zouden jurybijeenkomsten van het eigen domein kunnen bijwonen. De voorzitter van een domeinjury zou uit een ander domein afkomstig kunnen zijn. Op deze manier blijft de door de KNAW gewenste afstand tussen selectiejury's en hun domeinvoorzitters bewaard, maar kunnen domeinvoorzitters wel meer zicht houden op selectieprocessen, het gebruik van selectiecriteria en de overwegingen van jury's.

De commissie vindt de toenemende druk op wetenschappers zorgwekkend, niet in de laatste plaats door de afname van financiële middelen en de steeds striktere verantwoordings-eisen. Als gevolg hiervan leidt de sterke competitie onder wetenschappers tot ongewenste effecten. Wetenschappelijke competitie brengt persoonlijke integriteit van wetenschappers, de bereidheid tot het delen van ideeën en data, zorgvuldigheid en het waarborgen van de kwaliteit van resultaten, in gevaar. Daarnaast bevordert competitie op de korte-termijn gericht, oppervlakkig en risicovol onderzoek en leidt het tot niet-reproduceerbare wetenschappelijke publicaties. In het licht van de grote werkdruk op jonge onderzoekers staat de toekomstbestendigheid van de wetenschap op de tocht. De KNAW heeft de plicht bij te dragen aan het doen afnemen van deze druk. De commissie raadt de KNAW aan om het stimuleren van competitie (niet alleen door het hanteren van metrische gegevens maar ook bijvoorbeeld door de uitreiking van prijzen) zoveel mogelijk te vermijden. Waar mogelijk zou de KNAW juist een tegengeluid moeten laten horen.

De KNAW zou nog meer aandacht mogen besteden aan de introductie van nieuwe leden. Ook kan de KNAW in haar activiteiten nog meer differentiëren tussen de interesses en mogelijkheden tot interactie en activiteit van werkende leden en van gepensioneerde leden. De commissie acht het van belang dat de KNAW blijvend (en waar mogelijk meer) aandacht besteedt aan het bevorderen van activiteiten en uitwisseling tussen leden van de drie Akademies.

Publieksfunctie

De KNAW heeft naast haar forumfunctie ook een belangrijke publieke functie. In een tijdperk waarin de wetenschap steeds kritischer bekeken wordt in de samenleving en waarin de verspreiding van nepnieuws en desinformatie steeds gemakkelijker wordt, is het belangrijk dat de KNAW haar rol als duider en hoeder van de wetenschap oppakt, en wetenschappelijke 'onzin' in de publieke ruimte in woord en geschrift bestrijdt. Daarnaast kan de KNAW een actieve rol spelen bij het verbeteren van de gepercipieerde waarde van wetenschap. Zo kan de KNAW bijvoorbeeld wetenschappelijke analyses maken of wetenschappelijke feiten aandragen in de context van maatschappelijke discussies.

Adviesfunctie

In het kader van "beleid voor wetenschap" zou de KNAW zich als hoeder van de wetenschap moeten concentreren op een beperkt aantal adviezen gericht op fundamentele lange-termijn vraagstellingen betreffende de kwaliteit en integriteit van de wetenschap. In het kader van "wetenschap voor beleid" ligt het voor de hand dat de KNAW zich zou moeten beperken tot feiten, wetenschappelijke vraagstellingen en maatschappelijke vraagstellingen met een overwegend wetenschappelijke component.

Conceptadviezen zouden aan alle leden voorgelegd moeten worden voor commentaar (niet incidenteel maar als standaardprocedure). Door leden vrijblijvend en op korte termijn een kans te geven te reageren op conceptadviezen, kan de KNAW beter gebruik maken van de beschikbare expertise, zonder dat dit veel tijd kost.

Wat betreft de *vorm* van advisering heeft de commissie de indruk dat gevraagde adviezen een grote invloed kunnen hebben en gewaardeerd worden bij met name het ministerie van OCW. Ongevraagde adviezen kunnen echter het belang van nog onopgemerkte wetenschappelijke ontwikkelingen signaleren en onder de aandacht brengen bij relevante beleidsdepartementen. De commissie raadt de KNAW aan de kracht van ongevraagde adviezen niet te onderschatten en een degelijke afweging te maken van inspanning voor gevraagde en voor ongevraagde adviezen. Briefadviezen geven de KNAW de mogelijkheid om snel, kort en bondig te reageren en te adviseren. Ook deze adviezen zouden degelijk wetenschappelijk onderbouwd moeten zijn met het oog op hun overtuigingskracht en het behoud van de reputatie van de KNAW.

Voor zowel haar publieksfunctie als haar adviesfunctie, is het van belang dat de KNAW de kennis en expertise van haar leden en instituten beter toegankelijk maakt. Dit is relatief eenvoudig te organiseren middels bijvoorbeeld een on-line register. Een gedetailleerd beeld van de beschikbare wetenschappelijke kennis en expertise binnen het genootschap van de KNAW zal met name van nut kunnen zijn voor beleidsambtenaren van de overheid.

Verantwoordelijkheid voor instituten

De KNAW heeft haar bestuurlijke relatie met de instituten sterk verbeterd. De commissie is van mening dat de KNAW een juiste keuze heeft gemaakt met het aanhalen van de banden met de instituten (in plaats van deze op grotere afstand te plaatsen zoals was aanbevolen in 2014). De commissie moedigt de KNAW aan voort te gaan op de ingeslagen weg – met oog voor de verhouding van kosten en baten bij het opvragen van bedrijfsmatige informatie – en het institutenportfolio gezamenlijk met NWO te evalueren.

Waar mogelijk zou de KNAW meer aandacht kunnen besteden aan het verbinden van de instituten met departementen in Den Haag. De commissie wijst het ministerie van OCW erop dat het niet uitkeren van loon- en prijscompensatie gedurende vele jaren gecorrigeerd dient te worden.

De commissie merkt op dat er in het kennislandschap behoefte is aan open en betrouwbaar beheer van data, ook culturele data, van nationaal belang, waaraan het instituut DANS, afgestemd met CBS, CPB en SCP, tegemoet kan komen.

Thuishaven voor andere Akademies

De KNAW biedt DJA en AvK een thuishaven, van waaruit deze Akademies goed kunnen functioneren. De commissie wijst de KNAW en DJA op de gezamenlijke verantwoordelijkheid om afwijkende adviezen vroegtijdig te signaleren, en aan de buitenwereld duidelijk te verklaren.

De commissie is van mening dat de financiële ondersteuning van DJA en de AvK door het ministerie van OCW verruimd dient te worden. Deze additionele middelen zouden niet ten koste mogen gaan van andere functies en activiteiten van de KNAW.

Ook beveelt de commissie aan dat de KNAW onderzoekt of een Academy of Engineering bij de KNAW een thuis zal kunnen vinden, op dezelfde manier als DJA en de AvK, dit om excellente ontwerp- en praktijkgerichte wetenschappelijke onderzoekers bij activiteiten van de KNAW te betrekken.

Ondersteuning van de verlening van wetenschappelijke prijzen

Het beoordelen van de wetenschappelijke kwaliteit bij het verlenen van prijzen legt beslag op de middelen van de KNAW (direct maar ook indirect via menskracht). Daarnaast bevordert het toekennen van prijzen de competitie tussen wetenschappelijke onderzoekers. De commissie is dan ook van mening dat het nut van deze ondersteuning van geval tot geval zorgvuldig afgewogen dient te worden. De KNAW zou slechts medewerking aan het toekennen van prijzen dienen te bieden, wanneer de kosten geheel extern worden gedekt en de wetenschap en haar waarden niet in diskrediet gebracht kunnen worden.

Onderhouden van betrekkingen met internationale organisaties

De aanwezigheid en de participatie van de KNAW en haar leden wordt buiten 's landsgrenzen zeer gewaardeerd. De Nederlandse wetenschap en wetenschappers worden gewaardeerd om hun openheid en hun vermogen tot samenwerking. Dat maakt de Nederlandse universiteiten, de wetenschappelijke instituten en dus ook de KNAW tot aantrekkelijke partners.

Het onderhouden van betrekkingen met internationale organisaties is vooral een taak voor leden die actief lid zijn van internationale wetenschappelijke organisaties en van corresponderende en buitenlandse leden. De informatie welke leden dit betreft zou eenvoudig on-line toegankelijk moeten zijn. Het ligt voor de hand met name op Europees niveau inzake beleid voor wetenschap actief te zijn. De benoeming van een portefeuillehouder internationale betrekkingen in het bestuur komt deze taak ten goede.

9 Verantwoording en werkwijze van de evaluatiecommissie

9.1 Opdracht van de minister van OCW

Hoewel de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW), waar de KNAW onder valt, niet in regelmatige evaluatie van de KNAW voorziet, is de minister van OCW evenwel krachtens artikel 4.1, lid 1c van de Comptabiliteitswet 2016 en de regeling periodiek evaluatieonderzoek verantwoordelijk voor het periodiek onderzoeken van de doeltreffendheid en doelmatigheid van haar beleid.⁹

De doelstellingen en taken van de Evaluatiecommissie KNAW zijn vastgelegd in het 'Instellingsbesluit Evaluatiecommissie KNAW' van de Minister van OCW van 17 september 2019 en in de Terms of Reference (ToR) voor deze evaluatie.

De ToR vermelden dat de nodige veranderingen hebben plaatsgevonden in het Nederlandse wetenschappelijke bestel sinds de laatste evaluatie van 2014. Zo is in verschillende gremia de discussie ontstaan over de 'waarde van wetenschap'. Ook in de onlangs verschenen Wetenschapsbrief 'Nieuwsgierig en Betrokken' staat de 'waarde van wetenschap' centraal. Deze wordt vertaald in drie ambities:

1. Nederlandse wetenschap heeft mondiale impact,
2. Wetenschap is verbonden met de samenleving,
3. Nederland is een kweekvijver en haven voor talent.¹⁰

Daarnaast heeft de KNAW in 2014 een Akademie van Kunsten opgericht.

De Minister van OCW heeft de commissie gevraagd om de KNAW tegen de achtergrond van bovengenoemde veranderingen en ambities te evalueren. Daarnaast heeft de Minister van OCW de commissie opdracht gegeven om de rol die de KNAW vervult in het Nederlandse wetenschapsbestel en op internationaal vlak te evalueren. Verder evalueert de commissie de manier waarop de KNAW uitvoering geeft aan haar wettelijke taken en de rollen die zij zelf onderscheidt in het Strategisch Plan 2016 – 2020 (genootschap, adviesorgaan en institutenorganisatie).

De Minister van OCW heeft de evaluatiecommissie gevraagd om een aantal specifieke vragen te beantwoorden. Appendix E geeft een overzicht van de vragen en de onderdelen van het rapport die antwoord geven op deze vragen.

Deze evaluatie gaat niet in op het functioneren van de individuele instituten, deze zijn in 2019 al apart geëvalueerd in de portfolio-evaluatie van alle KNAW- en NWO-instituten. Daarnaast bevat deze evaluatie ook geen analyse van de financiële administraties van de KNAW, DJA en de AvK.

9.2 Werkwijze van de commissie

De commissie heeft relevante informatie en documentatie zowel van de KNAW als over het bredere wetenschapsbestel in Nederland bestudeerd. Allereerst heeft de commissie de zelfevaluatie bestudeerd die de KNAW ter voorbereiding van deze evaluatie samengesteld

⁹ De KNAW valt onder artikel 16 ("Onderzoek en wetenschapsbeleid") van de begroting van het ministerie van OCW.

¹⁰ Bron: Wetenschapsbrief "Nieuwsgierig en Betrokken", Ministerie van OCW (januari 2019)

heeft. Deze zelfevaluatie bevat volgens de commissie een volledig en realistisch beeld van het functioneren van de KNAW in de afgelopen vijf jaar, en gold dan ook als vertrekpunt voor de evaluatie. De commissie heeft vervolgens een groot aantal aanvullende documenten van de KNAW bestudeerd, waaronder het reglement van de KNAW, haar strategische agenda 2016-2020 (en de interne rapportage over de voortgang hierop), jaarverslagen, adviezen en verkenningen, vorige evaluaties en onderzoeken van de KNAW en haar instituten en documenten van DJA en de AvK. De KNAW heeft additionele data verstrekt over haar begroting, staf van de KNAW en de ledenbestanden van de Akademies. De commissie heeft ook kennisgenomen van stukken over het bredere wetenschapsbestel, waaronder relevante beleidsstukken zoals de Wetenschapsbrief van het ministerie van OCW. Appendix C geeft een overzicht van de geraadpleegde documentatie.

De commissie heeft naast alle schriftelijke stukken en informatie aanvullende informatie vergaard in gesprekken met het bestuur en leden van de KNAW, DJA en de AvK, met instituutdirecteuren, met medewerkers van relevante beleidsdepartementen en vertegenwoordigers van organisaties die met de KNAW van doen hebben, namelijk NWO, VSNU, WRR, VH, Raad van Cultuur, AWTI en ALLEA. De commissie heeft met in totaal 38 personen gesproken. De gesprekken vonden plaats op 19 november 2019, 11 en 12 december 2019, en 6, 8, 9, 13 en 16 januari 2020. Appendix D bevat een overzicht van de gesprekspartners.

Appendix A. Korte cv's van de commissieleden

De Evaluatiecommissie KNAW bestond uit de volgende leden:

Dr. K.L.L.M. (Karl) Dittrich (voorzitter): Studeerde politieke wetenschappen aan de Universiteit Leiden, waar hij in 1978 promoveerde. Hij werkte als wetenschappelijk medewerker en onderzoeker in Leiden, Florence en Maastricht. In 1986 werd hij lid en in 1994 voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit van Maastricht. Vanaf 2002 werkte Dittrich bij de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) en zijn rechtsvoorgangers, waar hij het voorzitterschap vervulde van 2005 tot 2012. Van 2012 tot 2017 was hij voorzitter van de VSNU (Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten). In 2017 werd hij benoemd tot de eerste president van het European Quality Assurance Register for Higher Education. Hij is daarnaast voorzitter van de Raad van Toezicht van de Saxion Hogeschool en de Jan van Eyckacademie, en lid van de University Council van de University of York.

Prof. Dr. K.I.(Karen) van Oudenhoven-van der Zee: Studeerde cum laude af in de Persoonlijksleer en Arbeids- en Organisationspsychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) waar zij in 1996 met subsidie van het KWF promoveerde op onderzoek naar de rol van persoonlijkheid bij de verwerking van kanker. In 2001 werd zij benoemd op een van der Leeuw-leerstoel (NWO) met als leeropdracht de Organisationspsychologie. Haar onderzoek richt zich op determinanten van een inclusieve werkomgeving en effectief diversiteitsmanagement, met een speciale focus op interculturele eigenschappen. Vanaf 2005 gaf zij als directeur leiding aan het instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW), een multidisciplinair onderzoeksinstituut waarin zeven faculteiten van de RUG participeerden. Na een periode als decaan aan de Universiteit Twente werkt zij sinds 2014 als decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen aan de Vrije Universiteit (VU). Sinds eind 2019 vervult zij de rol van conrector aan de VU. Als Chief Diversity Officer was zij van 2014 tot 2019 verantwoordelijk voor het diversiteitsbeleid van deze universiteit.

Prof. emer. Mr Dr Wilfred F. van Gunsteren (www.igc.ethz.ch) studeerde natuurkunde en rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, alwaar hij in 1976 op een kernfysisch onderwerp cum laude promoveerde. Daarna wijdde hij zich aan het ontwikkelen van computersimulatie methoden om bio-moleculaire systemen op atomair niveau te onderzoeken. Na twee post-doc perioden, in Groningen en aan Harvard University, werd hij in 1980 wetenschappelijk medewerker en in 1987 hoogleraar in de fysische chemie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Van 1987 tot 1992 was hij bijzonder hoogleraar rekenkundige natuurkunde aan de Vrije Universiteit. In 1990 werd hij professor voor computerondersteunde chemie aan de ETH in Zürich, was twee perioden decaan van de faculteit chemie, en ging in 2013 met emeritaat, waarna hij van 2014 tot 2018 het ambt van ombudsman aan de ETH bekleedde. Van 2004 tot 2014 was hij lid van de universiteitsraad, de raad van toezicht, van de Universiteit van Wenen.

Drs. L. (Lex) ter Braak studeerde Nederlandse taal en letterkunde aan de UvA en kunsten aan de Rietveld academie. Hij was praktiserend kunstenaar tot 1990, daarna o.a. curator/directeur van De Vleeshal in Middelburg, docent aan de Rietveld academie, directeur van het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst (nu Mondriaan Fonds), directeur van de Jan van Eyck Academie, medewerker literatuur bij het weekblad Vrij Nederland, lid van diverse commissies, o.a. de Raad van Cultuur, de Amsterdamse Raad van de Kunst, en diverse accreditatiecommissies. Hij was bestuurslid van het Groninger Museum,

Archis, De Appel Amsterdam, lid van de Raad van Toezicht Eye. Sinds 2011 wijdt hij zich weer meer aan zijn schrijver- en uitvoerend kunstenaarschap.

Mevrouw. J.M.A. (Judith) Vermeer, MSc. (Technopolis B.V.) heeft als secretaris de evaluatiecommissie ondersteund.

Appendix B. Terms of Reference

Terms of Reference evaluatie opdracht KNAW

Algemeen

Sinds de laatste evaluatie van de KNAW in 2014 hebben zich de nodige veranderingen voltrokken in het Nederlands wetenschappelijke bestel. Zo is in verschillende gremia de discussie ontstaan over de 'waarde van wetenschap'. Ook in de onlangs verschenen Wetenschapsbrief 'nieuwsgierig en betrokken' staat de 'waarde van wetenschap' centraal. Deze wordt vertaald in drie ambities.

1. Nederlandse wetenschap heeft mondiale impact,
2. Wetenschap is verbonden met de samenleving,
3. Nederland is een kweekvijver en haven voor talent.

De KNAW wordt geëvalueerd tegen de achtergrond van bovengenoemde veranderingen en ambities in relatie tot de rol die zij vervult in en voor het Nederlandse wetenschapsbestel en op internationaal vlak. Verder evalueert de commissie de manier waarop de KNAW uitvoering geeft aan haar wettelijke taken en de rollen die zij zelf onderscheidt in het Strategisch Plan 2016 – 2020 (genootschap, adviesorgaan en institutenorganisatie).

In 2014 heeft de KNAW een Akademie van Kunsten opgericht; een platform voor kunstenaars uit alle artistieke disciplines. Ook deze Akademie van Kunsten dient te worden geëvalueerd.

Ik verzoek de commissie specifiek de volgende vragen te beantwoorden.

Wettelijke taken en missie

- Is de KNAW effectief en doelmatig in de vervulling van haar taken ten aanzien van het genootschap, de adviesfunctie en de institutenorganisatie? En wat betekent het dat deze drie functies bij één organisatie zitten?
- Is de samenstelling van het Genootschap adequaat? Wat is het resultaat van de veranderingen die de KNAW de afgelopen jaren naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige evaluatie heeft doorgevoerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de diversiteit binnen het ledenbestand?
- Is de KNAW in staat gebleken over de volle breedte van het wetenschappelijk werkveld adviezen uit te brengen aan de overheid en aan het wetenschapsveld? Zijn de adviezen effectief?
- Beheert de KNAW haar instituten effectief en doelmatig en hoe vervult zij haar rol als institutenbeheerder? Hoe verhoudt dit zich tot de uitkomsten van de evaluatie van het Institutenstelsel?
- Is te voorzien dat de KNAW erin zal slagen haar missie, zoals geformuleerd in het Strategisch Plan 2016 – 2020, waar te maken?

Rol van de KNAW in het bestel

- In de laatste Strategische Agenda 2016-2020 stelt de KNAW 'verbinden' centraal. Hoe vervult de KNAW haar rol in het leggen van verbindingen en als verbinder? Is in dit kader de wijze waarop de KNAW haar (bestuurlijke) relaties onderhoudt optimaal?
- Welke rol speelde de KNAW in de ontwikkelingen en veranderingen in het wetenschapsbestel in de afgelopen jaren en vervulde zij deze rol adequaat? Hoe

past de rol van de KNAW in het bestel bij het in praktijk brengen van de ambities van de onlangs verschenen Wetenschapsbrief? Tegen de achtergrond van de ontwikkelingen is het wenselijk de evaluatie van de KNAW niet beperkt te houden tot het interne functioneren van de Akademie, maar juist ook de rol in het Nederlandse kennislandschap te belichten.

- Welke aanbevelingen kan de commissie doen voor de rol die de KNAW zou moeten vervullen in het Nederlandse wetenschapsbestel van de komende tien tot twintig jaar, gegeven de wetenschappelijke, maatschappelijke en internationale eisen die aan de Nederlandse wetenschap worden gesteld?

Akademie van Kunsten

- Is de Akademie van Kunsten erin geslaagd nieuwe verbindingen tussen kunstenaars en wetenschappers tot stand te brengen? En heeft het onderbrengen bij de KNAW hierbij een rol gespeeld?
- Heeft de Akademie van Kunsten kunnen bijdragen aan een bredere aandacht voor de rol van de kunsten in het primair en voortgezet onderwijs?
- Is er met de oprichting van de Akademie van Kunsten sprake van een grotere samenhang en verbinding tussen de verschillende kunst disciplines onderling?
- Is de Akademie van Kunsten aanjager van publiek debat over de kunsten en over de kunsten in relatie tot andere disciplines?

Toelichting bij het instellingsbesluit.

Achtergrond

KNAW

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) is opgericht in 1808. In 1851 werd zij omgevormd tot de Akademie zoals wij die nu kennen; een genootschap wier leden zich inzetten voor de bevordering van de wetenschap. Sinds 1812 is de KNAW gevestigd in het Trippenhuis in Amsterdam. De KNAW heeft ongeveer 500 leden. Sinds 1 januari 2017 kent de KNAW vier domeinen: geesteswetenschappen, natuur en technische wetenschappen, gedrags –maatschappij en rechtswetenschappen en medisch, medisch biologisch en gezondheidswetenschappen. De leden vertegenwoordigen een breed scala aan wetenschappelijke disciplines en zijn werkzaam bij Nederlandse universiteiten of onderzoeksinstituten.

DJA

De Jonge Akademie (DJA) is een platform van vijftig jonge veelbelovende wetenschappers (25-45 jaar). Zij organiseert activiteiten op het gebied van interdisciplinariteit, wetenschapsbeleid en wetenschap en maatschappij. De KNAW faciliteert De Jonge Akademie, maar zij opereert onafhankelijk.

AVK

De Academie van Kunsten is onderdeel van de KNAW. Zij is een platform van vijftig prominente kunstenaars uit de hele breedte van de kunsten. Zij heeft tot doel de stem te vertolken van de kunsten in de Nederlandse samenleving (inclusief de politiek) en de interactie tussen de kunsten onderling, de kunst en de maatschappij en tussen wetenschap en kunst te bevorderen.

Missie en taken

Vanuit haar onafhankelijke positie brengt de KNAW mensen en middelen bij elkaar om met kennis en creativiteit bij te dragen aan de ontwikkeling van onze samenleving. Ze wil de bron zijn van inspirerende, vernieuwende inzichten, vergezichten en samenwerkingsverbanden. Ze bevordert de kwaliteit en de integriteit van de wetenschapsbeoefening. Haar instituten moeten staan voor excellente kwaliteit en dienen te fungeren als magneten voor onderzoekstalent.

De taken van de Akademie zijn bij wet vastgelegd: "De KNAW is werkzaam op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek. Tenminste bevordert zij de uitwisseling van gedachten en informatie tussen haar leden onderling en tussen deze leden en andere wetenschapsbeoefenaren en wetenschappelijke organisaties, adviseert zij de minister desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden op het gebied van de wetenschapsbeoefening en bevordert zij de wetenschapsbeoefening door werkzaamheden op dat gebied te doen verrichten".

Om inhoud te geven aan haar wettelijke taken zal de KNAW:

- functioneren als stem en geweten van de wetenschap, een forum bieden voor het wetenschappelijk debat en de uitwisseling van wetenschappelijke informatie;
- het beleid en beheer voeren ten aanzien van onder de KNAW ressorterende wetenschappelijke instituten;
- adviezen en verkenningen opstellen en uitbrengen;
- internationale wetenschappelijke betrekkingen onderhouden en deelnemen aan internationale wetenschappelijke organisaties wetenschappelijke prijzen uitreiken

Strategie

De KNAW is bij wet verplicht elke vier jaar een strategisch plan ('Instellingsplan') uit te brengen. Het beleid voor de periode 2016-2020 is neergelegd in een strategische agenda getiteld 'Wetenschap verbindt'. De agenda is opgebouwd rond de drie kernactiviteiten van de KNAW: genootschap van excellente wetenschappers, institutenorganisatie en adviesorgaan van de regering. De Strategische Agenda 2016-2020 benoemt een aantal ambities met als kern 'verbinden'.

De KNAW wil de komende jaren de verbindingen versterken tussen wetenschapsgebieden en wetenschappelijke organisaties, tussen wetenschap en samenleving en tussen de drie Akademies (KNAW zelf, Akademie van Kunsten, Jonge Akademie) en de instituten.

De KNAW geeft aan dat verbinden in de wetenschap niet kan zonder oog voor diversiteit, zowel in de breedte - alfa, bèta en gamma - als in de diepte: van fundamenteel tot en met toegepast en praktijkgericht onderzoek. Diversiteit is ook cruciaal bij de samenstelling van onderzoeksteams: In gender, culturele achtergrond, leeftijd en onderzoeksdomein.

Appendix C. Overzicht van de geraadpleegde documentatie

A.1. Documenten van de KNAW

- KNAW. (2019). *Zelfevaluatie van de KNAW*. Amsterdam.
- KNAW. (2019). *Reglement van de KNAW*. Amsterdam.
- KNAW. (2019). *Voorstel Aanpassing Bestuursstructuur Algemene Vergadering KNAW*. Amsterdam.
- KNAW. (2019). *Adviesfunctie Werkprogramma van de KNAW*. Amsterdam.
- KNAW. en NWO. (2019). *Contouren strategische sturing portfolio van nationale onderzoeksinstituten*.
- KNAW. (2019). *Verslag ontwikkeling in aantal fte bureau KNAW*. Amsterdam.
- KNAW. (2019). *Jaarverslag 2018*. Amsterdam.
- KNAW. (2019). *Nederlands verdient meer – Hoe de aantrekkelijkheid van de studie te vergroten*. Amsterdam.
- Gerards, J., van Bunge, W., Frenken, J., Aarts, K., Wijmenga, C. *Evaluatie ledenbestand KNAW 2019*. Amsterdam.
- KNAW. (2018). *Interne voortgangsrapportage Strategische Agenda van de KNAW 2016-2020*. Amsterdam.
- KNAW. (2018). *Jaarverslag 2017*. Amsterdam.
- KNAW. (2017). *Handleiding Adviezen*. Amsterdam.
- KNAW. (2017). *Jaarverslag 2016*. Amsterdam.
- KNAW. (2017). *Nederlands en/of Engels? Taalkeuze met beleid in het Nederlands Hoger Onderwijs*. Amsterdam.
- Van Dijck, J.F.T.M., van Saarloos, W. (2017). *Wetenschap in Nederland – Waar een klein land groot in is en moet blijven*. Amsterdam.
- KNAW. (2016). *Wetenschap verbindt. Strategische agenda 2016-2020*. Amsterdam.
- KNAW (2016). *Jaarverslag 2015*. Amsterdam.
- KNAW. (2013). *Publieke kennisinvesteringen en de waarde van wetenschap*. Amsterdam.

A.2. Documenten van De Jonge Akademie

- De Jonge Akademie. (2020). *PowerPoint presentatie over de Jonge Akademie*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2020). *Meerjarenbegroting*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2020). *Bijlage Reglement De Jonge Akademie projectbeurs*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2019). *Visiedocument*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2019). *Reglement selectie nieuwe leden van De Jonge Akademie*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2019). *Jaarverslag De Jonge Akademie 2018*. Amsterdam.
- De Jonge Akademie. (2018). *A Beginner's Guide to Dutch Academia*. Amsterdam.

De Jonge Akademie. (2017). *Reglement De Jonge Akademie projectbeurs*. Amsterdam.

A.3. Documenten van de Akademie van Kunsten

Akademie van Kunsten. (2018). *Werkplan van Akademie van Kunsten 2017-2018*. Amsterdam.

Akademie van Kunsten. (2016). *Evaluatieverslag Akademie van Kunsten 2014-2016*. Amsterdam.

A.4. Externe onderzoeken en rapporten

Frenkel, D., Boomsma, J.J., Hamer, R.J., Letschert, R.M., Meijer, G.J.M., Nusse, R., Pauwels, D., de Vries, J. (2019). *Evaluatie van portfolio van onderzoeksinstituten van NWO en KNAW*. Den Haag.¹¹

De Wijkerslooth de Weerdesteyn, R., Breimer, D., Gelders, L., Zeilinger, A. (2014). *Evaluatie van de KNAW*.¹²

A.5. Beleidsdocumenten en wetgeving

Ministerie van OCW. (2019). *Instellingsbesluit evaluatiecommissie KNAW*. Den Haag.

Ministerie van OCW. (2019). *Terms of Reference voor de evaluatiecommissie KNAW*. Den Haag.

Ministerie van OCW. (2019). *Nieuwsgierig en betrokken – de waarde van wetenschap*. Den Haag.

Regeling van de Minister van Financiën van 15 maart 2018, houdende regels voor periodiek evaluatieonderzoek (Regeling periodiek evaluatieonderzoek)

Wet van 22 maart 2017, houdende regels inzake het beheer, de informatievoorziening, de controle en de verantwoording van de financiën van het Rijk, inzake het beheer van publieke liquide middelen buiten het Rijk en inzake het toezicht op het beheer van publieke liquide middelen en publieke financiële middelen buiten het Rijk (Comptabiliteitswet 2016)

Wet van 8 oktober 1992, houdende bepalingen met betrekking tot het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek)

A.6. Literatuur

J.M. Thomas, Intellectual Freedom in Academic Scientific Research under Threat, *Angew. Chem. Int. Ed.* 52 (2013) 5654-5655. DOI 10.1002/anie.201302192

W.F. van Gunsteren, The Seven Sins in Academic Behavior in the Natural Sciences, *Angew. Chem. Int. Ed.* 52 (2013) 118-122. DOI 10.1002/anie.201204076

W.F. van Gunsteren, Publication of Research Results: Use and Abuse, *Infozine Special Issue 1* (2016) 27-28. DOI 10.3929/ethz-a-010745085

W.F. van Gunsteren, Surfing versus Drilling in Fundamental Research, *Infozine Special Issue 2* (2018) 18-19. DOI 10.3929/ethz-b-000294373

¹¹ Met bestuurlijke reacties van KNAW en NWO en het ministerie van OCW.

¹² Met bestuurlijke reactie van het bestuur van de KNAW en het ministerie van OCW

Appendix D. Lijst van personen waarmee gesproken is

Onderstaande tabel presenteert de personen waarmee de Evaluatiecommissie KNAW gesproken heeft.

Tabel 1 Overzicht van personen waarmee gesproken is voor deze evaluatie

#	Organisatie	Functie	Naam
1	KNAW	President, lid domein NTW	Prof. dr. ir. W. (Wim) van Saarloos
2	KNAW	Bestuurslid van KNAW, lid domein NTW	Prof. dr. A.M. (Marileen) Dogterom
3	KNAW	Bestuurslid van KNAW, lid domein GW	Prof. dr. M.R. (Maarten) Prak
4	KNAW	Algemeen Secretaris van KNAW, lid domein GMRW	Prof. dr. mr. M.S. (Marc) Groenhuijsen
5	KNAW	Algemeen Directeur	Mr. M. (Mieke) Zaanen
6	KNAW	President KNAW 2015-2018 Lid Beoordelingscommissie Fonds KNAW-Instituten Lid domein GW	Prof. dr. J.F.T.M. (José) van Dijck
7	KNAW	Vice-president (president per 1 juni 2020), lid domein GW	Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter
8	KNAW	Lid domein GMRW Voorzitter commissie Evaluatie Ledenbestand KNAW 2019	Prof. mr. J.H. (Janneke) Gerards
9	KNAW	Hoofd afdeling Forum, Advies en Onderzoek	Dr. M. (Marjolein) Blaauboer
10	KNAW	Lid van de KNAW-evaluatiecommissie 2014 Lid domein MMBG	Prof. dr. D.D. (Douwe) Breimer
11	KNAW	Voorzitter domein Geesteswetenschappen	Prof. dr. J.H. (Josine) Blok
12	KNAW	Voorzitter domein Medische, Medisch-Biologische en Gezondheidswetenschappen	Prof. dr. ing. R.A.M. (Ron) Fouchier
13	KNAW	Voorzitter domein Natuur- en Technische Wetenschappen	Prof. dr. ir. R. (René) de Borst
14	KNAW	Voorzitter Sociaal-Wetenschappelijke Raad tot 1 januari 2020	Prof. dr. C.H. (Claes) de Vreese
15	De JA	Voorzitter	Prof. dr. B. (Belle) Derks
16	De JA	Bestuurslid	Prof. dr. S. (Stefan) van der Stigchel
17	AvK	Voorzitter	Mw. A. (Anne) Vegter
18	AvK	Bestuurslid	Mw. L. (Liesbeth) Bik
19	AvK	Bestuurslid	Dhr. Ch. (Charl) Landvreugd
20	NIDI Instituut	Directeur	Prof. dr. L.J.G. (Leo) van Wissen
21	Meertens Instituut	Directeur	Prof.dr. A. (Antal) van den Bosch
22	Herseninstituut	Directeur	Prof. dr. P.R. (Pieter) Roelfsema
23	Ministerie van AZ	Secretaris-Generaal	Drs. P.H.A.M. (Paul) Huijts
24	Ministerie van OCW	Directeur-Generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie	Drs. M.J. (Marcelis) Boereboom
25	Ministerie van OCW	Directeur Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Dr. E.M. (Nora) van der Wenden
26	Ministerie van EZK	Directie Innovatie en Kennis	Drs. K. (Karlo) van Dam

27	Ministerie EZK	van	Afdelingshoofd Kennisinfrastructuur	Drs. A. (Anja) Hezemans
28	NWO		Voorzitter, lid KNAW	Prof. dr. C.C.A.M. (Stan) Gielen
29	VSNU		Voorzitter	Drs. P.J. (Pieter) Duisenberg
30	VSNU		Directeur	Drs. B. (Babs) van den Bergh
31	WRR		Directeur/ secretaris	Prof. dr. F.W.A. (Frans) Brom
32	WRR		Waarnemend voorzitter, lid KNAW	Prof. dr. mr. M.A.P. (Mark) Bovens
33	VH		Voorzitter	Drs. M. (Maurice) Limmen
34	Raad Cultuur	van	Directeur	Drs. J.J.G. (Jakob) van der Waarden
35	Raad Cultuur	van	Senior beleidsadviseur Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur	Drs. K. (Klazien) Brummel
36	AWTI		Voorzitter	Prof. dr. U. (Uri) Rosenthal
37	AWTI		Secretaris-directeur	Mr. A. (Anneke) Bovens
38	ALLEA		President	Prof. dr. A. (Antonio) Loprieno

Appendix E. Beantwoording van de evaluatievragen

De Minister van OCW heeft de evaluatiecommissie gevraagd om een aantal specifieke vragen te beantwoorden. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vragen en de onderdelen van het rapport die antwoord geven op deze vragen.

Tabel 2 Overzicht van de te beantwoorden evaluatievragen

#	Evaluatievraag	Relevant hoofdstuk
<i>Wettelijke taken en missie</i>		
1	Is de KNAW effectief en doelmatig in de vervulling van haar taken ten aanzien van het genootschap, de adviesfunctie en de institutenorganisatie? En wat betekent het dat deze drie functies bij één organisatie zitten?	4 en 7
2	Is de samenstelling van het Genootschap adequaat? Wat is het resultaat van de veranderingen die de KNAW de afgelopen jaren naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige evaluatie heeft doorgevoerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de diversiteit binnen het ledenbestand?	7.3 en 4.4
3	Is de KNAW in staat gebleken over de volle breedte van het wetenschappelijk werkveld adviezen uit te brengen aan de overheid en aan het wetenschapsveld? Zijn de adviezen effectief?	4.3
4	Beheert de KNAW haar instituten effectief en doelmatig en hoe vervult zij haar rol als institutenbeheerder? Hoe verhoudt dit zich tot de uitkomsten van de evaluatie van het Instututenstelsel?	4.5
5	Is te voorzien dat de KNAW erin zal slagen haar missie, zoals geformuleerd in het Strategisch Plan 2016 – 2020, waar te maken?	4.4 en 4.9
<i>Rol van de KNAW in het bestel</i>		
6	In de laatste Strategische Agenda 2016-2020 stelt de KNAW 'verbinden' centraal. Hoe vervult de KNAW haar rol in het leggen van verbindingen en als verbinder? Is in dit kader de wijze waarop de KNAW haar (bestuurlijke) relaties onderhoudt optimaal?	3 en 5
7	Welke rol speelde de KNAW in de ontwikkelingen en veranderingen in het wetenschapsbestel in de afgelopen jaren en vervulde zij deze rol adequaat? Hoe past de rol van de KNAW in het bestel bij het in praktijk brengen van de ambities van de onlangs verschenen Wetenschapsbrief? Tegen de achtergrond van de ontwikkelingen is het wenselijk de evaluatie van de KNAW niet beperkt te houden tot het interne functioneren van de Akademie, maar juist ook de rol in het Nederlandse kennislandschap te belichten.	2, 3 en 5
8	Welke aanbevelingen kan de commissie doen voor de rol die de KNAW zou moeten vervullen in het Nederlandse wetenschapsbestel van de komende tien tot twintig jaar, gegeven de wetenschappelijke, maatschappelijke en internationale eisen die aan de Nederlandse wetenschap worden gesteld?	3, 4.9, 5 en 8
<i>Akademie van Kunsten</i>		
9	Is de Akademie van Kunsten erin geslaagd nieuwe verbindingen tussen kunstenaars en wetenschappers tot stand te brengen? En heeft het onderbrengen bij de KNAW hierbij een rol gespeeld?	6.2
10	Heeft de Akademie van Kunsten kunnen bijdragen aan een bredere aandacht voor de rol van de kunsten in het primair en voortgezet onderwijs?	6.2
11	Is er met de oprichting van de Akademie van Kunsten sprake van een grotere samenhang en verbinding tussen de verschillende kunstdisciplines onderling?	6.2
12	Is de Akademie van Kunsten aanjager van publiek debat over de kunsten en over de kunsten in relatie tot andere disciplines?	6.2

technopolis
group

www.technopolis-group.com